

Kuljetushankintojen ympäristökriteerit

MAHVA-hanke: Rovaniemi 30.1.2020

Asiantuntija Taneli Varis

Lainsäädäntöä

Kuljetuspalveluhankintoihin liittyvää lainsäädäntöä

- Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista
- Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioimisesta julkisissa hankinnoissa (Henkilökuljetukset ja ajoneuvohankinnat)
- Laki liikenteen palveluista

Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioimisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011)

- Koskee ajoneuvohankintoja ja joukkoliikenne- sekä henkilökuljetuspalveluhankintoja

Hankintayksikön tulee huomioida ainakin seuraavat:

- 1) energiankulutus;
- 2) hiilidioksidipäästöt;
- 3) typenoksidi-, hiilivety- ja hiukkaspäästöt.

Puhtaiden ajoneuvojen direktiivi

- Osana Komission ns. liikennepakettia ollut puhtaiden ajoneuvojen direktiivin päivitys hyväksyttiin kesällä 2019. Voimaan 8/2021.
- Tulossa tiukat maakohtaiset velvoitteet puhtaiden ajoneuvojen osuuksille julkisissa hankinnoissa.
- Kotimainen soveltaminen ja kohdentaminen lainsäädäntötyössä.

<https://www.hankintakeino.fi/fi/ajankohtaista/2019/direktiivipäivitys-tuo-julkisiin-ajoneuvo-ja-kuljetuspalveluhankintoihin>

Suomelta vaadittavia osuuksia:

Paikallisjoukkoliikenne
41% (2021-2025) ja
59% (2026-2030)

Henkilö- ja pakettiautot
38,5 % (2021-2030)

Kuorma-autot
9% (2021-2025)
15% (2026-2030)

Ohjeita kestävien kuljetuspalveluhankintojen toteutukseen

Miksi ohje?

- Ohjeet auttaa valitsemaan energiatehokkaampia ja vähäpäästöisempiä autoja.
- Ohjeissa esitellään ympäristökriteereitä, joita hankintayksiköt voivat hyödyntää tarjouspyynnöissään.
- Hankkija löytää myös vinkkejä mm markkinavuoropuhelun toteutukseen.
- Ohje tehty yhteistyössä hankkijoiden ja yritysten kanssa.

Ohjeita liikenteen hankintoihin

HUOM: NEDC ja WLTP

Tutustu ohjeisiin:

https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/kestavat_julkiset_hankinnat/tietopankki

Ympäristönäkökohta	Vaatus / Kriteeri
Typenoksidi-, hiilivety- ja hiukkaspäästöt.	<ul style="list-style-type: none">• EURO / Euro -päästoluokat• Vaihtoehtoiset käyttövoimat• (Taloudellisen ajon koulutus)• (Ympäristösuunnitelma)• Ajotavan seurantajärjestelmä
Hiilidioksidipäästöt	<ul style="list-style-type: none">• CO₂ päästöraja (henkilö- ja pakettiautot)• (Taloudellisen ajon koulutus)• Vaihtoehtoiset käyttövoimat• Ympäristösuunnitelma• (Ajotavan seurantajärjestelmä)• (Lisävarusteet, mm. vakionopeuden säädin, moottorin esilämmitin)
Energiankulutus	<ul style="list-style-type: none">• Taloudellisen ajon koulutus• (CO₂ päästöraja)• Renkaiden vierintävastus• Ympäristösuunnitelma• Ajotavan seurantajärjestelmä

Hiilidioksidipäästöt ja energiankäyttö – WLTP?

- Vuodesta 2017 alkaen henkilö- ja pakettiautojen kulutuksen ja päästöjen mittauksessa uusi WLTP -mittaus.
- Keskimäärin 20-30 % korkeammat CO2 päästöt kuin aiemmin käytössä ollut NEDC - mittauksella.
- Viimeiset vanhan mittauksen mukaiset pakettiautot myydään syyskuussa 2019
- Erittäin vähäpäästöisillä autoilla (alle 50 g/km) WLTP vasta 2022

Hankinnoissa otettava huomioon:

- 2019 Myynnissä kahdella eri tavalla mitattuja pakettiautoja!
- Kuljetuspalveluhankinnoissa kahdella eri tavalla mitattuja autoja vielä jopa 10 vuotta.
- Suositeltavaa toimintatapaa selvitetään.

Esimerkki: Pakettiauton energiankulutus ja hiilidioksidipäästöt

Pakettiauton (N1) kokoluokka	CO ₂ -päästö g/km*	CO ₂ -päästö g/km**	Huom!
Citypakettiautot (kuormatila 2–4 m ³ , omamassa alle 1 785 kg)	maks. 140	maks. 170	
Kevyet pakettiautot (kuormatila n. 5–10 m ³ , omamassa yli 1785 kg)	maks. 180	maks. 209	
Raskaat pakettiautot (kuormatila yli 10 m ³ , omamassa yli 1785 kg)	maks. 200	maks. 229	Kokonaismassa noin 3 500 kg)

Muuntosuhde määritelty autoverolain pohjalta (taulukot 1 ja 1A)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941482#L10P96>

*NEDC mittauksella mitattuna

** WLTP mittauksella mitattuna

Esimerkki: Vaihtoehtoiset käyttövoimat

- Uusiutuvan energian käyttö pienentää kasvihuonekaasupäästöjä tehokkaasti, jopa vanhassa ajokalustossa.

Vähintään ¹ XX % tarjottavissa kuljetuksissa käytettävästä energiasta on uusiutuvaa energiaa, liikennebiokaasua tai sähköä.

Uusiutuvaa liikenteen energiaa on

- uusiutuvalla energialla tuotettu sähkö
- uusiutuva diesel (ei perinteinen biodiesel eli FAME, joka käy dieselautoihin yleensä enintään 7 % seoksena)
- etanolidiesel (ED95),
- korkeaseosetanol (E85)
- liikennebiokaasu (vähintään 50 % biokaasua).

Huomioitavaa

- Organisaation omat tavoitteet.
- Tarjonta ja saatavuus kannattaa selvittää alueen yrittäjien kanssa markkinavuoropuhelulla.
- Ehdon toteutumista on hyvä seurata sopimuskauden aikana.

Esimerkki: Taloudellinen ajotapa

Esimerkkinä:

- **Taloudellinen ajotapa**

- ◆ Perustaso: Tarjoajan kuljettajat ovat suorittaneet viimeisen XX vuoden aikana tai suorittavat sopimuskauden aikana vähintään teoriaa sisältävän taloudellisen ajotavan koulutuksen.
- ◆ Edelläkävijätaso: Tarjoajan kuljettajat ovat suorittaneet viimeisen XX vuoden aikana tai suorittavat sopimuskauden aikana taloudellisen ajotavan koulutuksen, joka sisältää teoriaa ja ajoharjoittelua.

Esimerkki: Säännellyt pakokaasupäästöt (hiilivety, typenoksidit, hiukkaspäästöt)

Euro-luokat, Henkilö- ja pakettiautot (M1 ja N1)

- Perustaso: Vaatimuksena vähintään Euro 5 -tasoinen ajokalusto.
- Edelläkävijä: Vaatimuksena vähintään Euro 6-tasoinen ajokalusto. (Tai lisäpisteytys.)

Euro-luokat, Kuorma-autot (ajoneuvoluokat N2 ja N3)

- Perustaso: Vaatimuksena vähintään Euro V -tasoinen ajokalusto. *
- Edelläkävijä: Vaatimuksena on päästötasoltaan vähintään Euro VI -tasoinen ajokalusto.*

*Käytettyjen kuorma-autojen päästöluokkaa voi parantaa jälkiasennettavilla laitteilla.

Esimerkki: Laatu- ja ympäristöjohtaminen

Perustaso

- Tarjoajalla on viimeistään sopimuskauden alkaessa **toiminta-suunnitelma tavarankuljetusten energiatehokkuuden parantamiseksi ja ympäristövaikutusten pienentämiseksi** sekä rutiinit näiden seurannalle ja raportoinnille.

Edelläkävijätaso

- Tarjoajalla on viimeistään sopimuskauden alkaessa **tavarankuljetusten energiatehokkuuden ja ympäristöasioiden toiminta-suunnitelma**, joka sisältää vähintään seuraavat kohdat
 - ◆ asialle nimetty vastuuhenkilö
 - ◆ kuvaus johdon sitoutumisesta vastuullisuuteen
 - ◆ tavoitteet ympäristö- ja laatuasioille
 - ◆ energia- ja ympäristönäkökohtien kehittämisen suunnitelma
 - ◆ malli näiden seurannalle ja raportoinnille.

KEINO-kehittäjäryhmät

- **Vähäpäästöiset liikenteen hankinnat – kehittäjäryhmä** auttaa julkisia hankkijoita varautumaan ja reagoimaan muuttuviin vaatimuksiin.
- Toiminnan keskiössä ovat yhdessä laaditut tiekartat, jotka sujuvoittavat tiukentuvien vaatimusten käyttöönottoa julkisissa hankintayksiköissä.
- Vähäpäästöiset liikenteen hankinnat
- **Yhdisteltyjen kuljetusten kehittäjäryhmä** tuo yhteen kuntien, kaupunkien ja kuntayhtymien kuljetuksista vastaavat henkilöt.
- Yhdistelemällä eri tyyppisiä julkisia kuljetuksia, kunnat ja kaupungit pystyvät säästämään rahaa, vastaamaan liikenteelle asetettuihin päästövähennystavoitteisiin ja tarjoamaan kuntalaisille entistä parempia liikkumispalveluita.
- Yhdistellyt kuljetukset

Kiitos.

motiva.fi

